

Богдан Ковбас,

кандидат педагогічних наук, професор,
ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”
(м. Івано-Франківськ)

Bogdan Kovbas,

candidate of pedagogical sciences, professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

Роман Петришин,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”
(м. Івано-Франківськ)

Roman Petryshyn,

candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

УДК 37.013.42:379.835

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЧОГО ЗАКЛАДУ (НА ПРИКЛАДІ СОК “СМЕРІЧКА” С. МИКУЛИЧИН)

PECULIARITIES OF SOCIALIZATION OF CHILDREN IN CHILD HEALTH CLINICS (FOR EXAMPLE SRC «SMERICHKA» P. MIKULICHIN)

У статті проаналізовано зміст діяльності дитячого оздоровчого закладу, шляхи соціалізації дитини в ньому під час відпочинку та дозвілля, а також задоволення інтересів та запитів відповідно до індивідуальних потреб в літній період на прикладі СОК “Смерічка”.

Ключові слова: соціалізація, дитячий оздоровчий заклад, дитина, технології роботи з дітьми.

The article analyzes the content of children’s health institutions, ways of socialization of the child in it during rest and leisure, as well as the interests and requests according to individual needs in the summer for example SRC “Smerichka.”

Keywords: socialization, recreational establishment, a child of technology working with children.

В статтю проаналізовано содержание деятельности детского оздоровительного учреждения, пути социализации ребенка в нем во время отдыха и досуга, а также удовлетворение интересов и запросов в соответствии с индивидуальными потребностями в летний период на примере СОК “Смеричка”.

Ключевые слова: социализация, детский оздоровительный лагерь, ребенок, технологии работы с детьми.

Постановка проблеми та аналіз наукових праць. Проблема впливу соціального середовища на особистість дитини завжди була у полі наукових досліджень педагогів та психологів. Сучасні вчені намагаються враховувати увесь спектр соціальних інститутів, які беруть участь у процесі соціального виховання підростаючого покоління.

Враховання усіх факторів впливу на процес соціалізації особистості є запорукою успішного соціального виховання. Особливо це важливо стосовно дітей, які отримують свій перший соціальний досвід. Серед основних інститутів соціалізації сучасні науковці визначають: сім’ю, навчальні заклади, групи однолітків, державні,

релігійні та приватні організації. Але лише деякі вітчизняні науковці звертають увагу на такий виховний інститут як дитячий оздоровчий заклад (далі – ДОЗ), соціально-виховну роль якого влітку складно переоцінити [2].

Проблемою дослідження діяльності дитячих оздоровчих закладів займалися О. В. Биковська, В. М. Горобинко, О. С. Газман, Ж. В. Петрочко, М. М. Соя, Є. І. Коваленко та інші, а на проблему соціалізації дітей в дитячих закладах звертають увагу сучасні науковці В. В. Рютін, А. Й. Капська, М. Б. Євтух, В. М. Солова та інші.

Мета статті. На основі аналізу особистого педагогічного досвіду роботи у дитячих оздоровчих таборах та особливостей поведінки дітей визначити соціально-педагогічні умови соціалізації дітей під час літнього відпочинку.

Виклад основного матеріалу. Соціалізація дитини у дитячому оздоровчому таборі це продовження набуття дитиною досвіду соціальних відносин та засвоєння нових соціальних ролей, що відбуваються в умовах діяльності, спілкування та самопізнання. Все це відбувається за умов соціальної взаємодії дітей та дорослих. У дитини формується готовність до самостійних соціальних дій. Соціальна важливість перебування дитини у таборі під час канікул не лише у тому, що вона уникає негативного та стихійного впливу вулиці. Спілкування з однолітками у нових формах взаємодії (ігри, змагання, походи та інше) значно розширюють світогляд дитини. Формується колективна та особистісна відповідальність за доручені справи. Не дивлячись на певні труднощі пов'язані з економічною кризою, сьогодні можна говорити про певний набутий педагогічний досвід роботи з дітьми у літніх оздоровчих таборах.

Досвід організації відпочинку у спортивно-оздоровчому комплексі «Смерічка» (с. Микуличин), свідчить про те, що тут використовуються всі аспекти соціалізації дітей під час літнього відпочинку. Зокрема, варто зазначити, що зміст діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку базується на їх напрямках, серед них можна виокремити соціально-педагогічний, який представлений в двох аспектах – “широкому” і “вузькому”. Загалом соціально-педагогічний напрям діяльності дитячого оздоровчого закладу є новим, і дає можливість батькам та їх дітям по іншому підійти до надання послуг ДОЗ.

У широкому аспекті діяльність спрямована на соціалізацію особистості дитини, засвоєння нею особистого соціального досвіду. У вузькому аспекті соціально-педагогічна діяльність закладу – це спеціальні напрямки роботи закладу, який пов'язаний з наданням дітям кваліфікованої психолого-педагогічної допомоги і підтримки в соціальній адаптації й інтеграції, створенням умов для їх творчого розвитку і саморозвитку.

Даний напрям діяльності закладу є підставою для того, щоб будь-яку оздоровчу і виховну роботу вважати соціально-педагогічною. Але тільки підставою. Для того щоб оздоровчо-виховний процес став соціально-педагогічною діяльністю, роботу закладу потрібно будувати на основі гуманістичного підходу.

Самоцінність є лише дитина. Вона стає в центрі уваги всієї діяльності. Відповідно, не дитина – для педагогів, закладу, а педагоги, заклад – для дитини. Дитина вибирає вид діяльності, а педагог-організатор (вихователь) допомагає їй, починаючи взаємодію зі спільного вироблення мети майбутньої діяльності.

Специфіка роботи закладу і тимчасового дитячого колективу впливає на використання дітьми нових умов для їх самоствердження. Розвивається здібність дітей до вибору позиції, ціннісно-орієнтаційної діяльності. Отже, основна концептуальна ідея діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку – самовизначення дитини в ситуації вибору.

Варто відмовитися від поглядів на заклад тільки як на систему оздоровлення дітей. Необхідно бачити у ньому унікальну систему духовного і фізичного саморозвитку дитини, поле для прояву її активності, взаємозв'язок з іншими соціальними інституціями (сім'єю, школою, організаціями тощо) [3, с. 199-200].

Внаслідок перебудови оздоровчо-виховного процесу, формування нових напрямів діяльності ДОЗ, важливого значення набуває технологічний підхід. Як зазначають автори навчально-методичного посібника “Організація відпочинку та оздоровлення дітей: концепції технології, досвід”, технологічний підхід передбачає врахування психофізіологічних особливостей дітей, які диференціюються за різними віковими групами [1, с. 39].

Погоджуємося із думкою Сої М. М. (директора СОК “Смерічка”), що робота ДОЗ, включає в себе розумне поєднання відпочинку, праці, спорту з пізнавальною, естетичною, технічною діяльністю; педагогічно продуману організацію тимчасово дитячого колективу; оздоровчий режим дня; включення кожної дитини в різні види діяльності; оволодіння новими вміннями і навичками. Крім того, під час літніх канікул діти можуть використати для улюбленої справи, ігор, спорту, відпочинку 939 годин, а за весь навчальний рік на це відведено 975 годин, також за інтенсивністю спілкування вихователя з дітьми одна табірна зміна дорівнює навчальному року. Все це впливає на технологічний підхід в організації освітньо-розвивачої, оздоровчої, соціально-педагогічної роботи ДОЗ [5, с. 5].

Технології роботи з дітьми різних вікових категорій потребують врахування низки важливих факторів, без яких неможливо організувати цілеспрямований оздоровчо-виховний процес. Зокрема, врахування індивідуальних особливостей дітей у тимчасовому дитячому колективі закладу не є продовженням індивідуального чи диференційованого підходів до особистості. Перевантаження дітей “заорганізованими” заходами обмежує організацію індивідуальної роботи з орієнтацією на “категорію” вихованців, реалізацію ідеї модернізації традиційної системи виховання. Відсутність врахування особливостей індивідуальної роботи з дітьми і домінуючих методів виховання порушує певну цілісність впливу комплексних технологій на зміст і характер становлення соціальної особистості.

Технології роботи з дітьми молодшого шкільного віку спрямовані на усвідомлення дітьми позиції, що добре, а що ні. Відбувається засвоєння ними правил, засобів навчання, самостійності, вміння дружити, видів діяльності.

Технології роботи з дітьми середнього шкільного віку включають навички взаємодії в групі, співпрацю як засіб узгодження своїх інтересів з іншими при досягненні мети, приймати інших та бути прийнятими, відповідальність за свою поведінку.

Технології роботи з дітьми старшого шкільного віку спрямовані на взаємодію з людьми протилежної статі, усвідомлення особливостей та відмінностей статі, догляд за своєю зовнішністю, формування світогляду, навички спілкування і співпраці [1, с. 39-40].

При плануванні роботи з молодшими школярами необхідно враховувати, що в цьому віці діти не можуть довго займатись однією справою, одноманітність їх стомлює. Тому в загонових планах на день має бути чергування різних занять (спортивних, пізнавальних, трудових тощо). Колективні справи у загоні потрібно поєднувати з організованим відпочинком у вільний час (тихі ігри, читання книг, спілкування з друзями тощо). Молодші школярі люблять ігри, різноманітні конкурси, їм подобається малювати, майструвати, подорожувати. З метою загартування дітей рекомендується планувати більше прогулянок до лісу, рухливі ігри на свіжому повітрі. Правильна організація купання і загартування, прийом сонячних і повітряних ванн, прогулянки до лісу, чергування активного руху з відпочинком, поєднання праці й відпочинку – найважливіші умови зміцнення здоров'я молодших школярів. Чільне місце у змісті виховної роботи дітей посідає знайомство з природою, природоохоронна діяльність. При плануванні роботи з учнями початкових класів вихователь враховують місцеві умови, дати календаря, побажання дітей, а також ті завдання, що вони отримали на літо від учителів.

Організація роботи з соціалізації особистості неможлива без психолого-педагогічного супроводу відповідно до рівня соціалізації дитини який вона мала до прибуття в ДОЗ, його інтересів та здібностей [4, с. 45]. Тому складаючи план роботи загону, в якому перебувають діти, вихователь мають передбачити всі можливості для самоствердження своїх вихованців, розвитку їхньої самодіяльності, ініціативи і творчості. Це досягається з допомогою добору доцільних справ і їх розумного чергування. Необхідно також координувати справи загонного колективу з календарним планом табору на зміну, що є основним документом у визначенні основних форм роботи для кожного загону.

Висновки. Аналіз практичної діяльності у дитячому оздоровчому таборі дозволяє сформулювати основні умови від яких залежить ефективна соціалізація дитини влітку: зважаючи на тимчасовий характер дитячого оздоровчого табору, через характерні особливості, цей інститут соціалізації дає можливість дитині вибрати нову стратегію поведінки, апробувати нові відносини. Крім того, залучення до виховної діяльності старших підлітків у якості помічників сприяє формуванню особистісної відповідальності та формуванню первинного педагогічного досвіду.

Розгляд дитячого оздоровчого літнього табору як важливого інституту соціалізації дитини, застосування сучасних форм та методів педагогічного впливу робить процес соціалізації особистості дійсно безперервним та з соціально-педагогічної точки зору повноцінним.

Перспективними дослідженнями у подальшому може бути соціально-педагогічна проблематика створення спортивних та інших профільних дитячих таборів.

1. Організація відпочинку та оздоровлення дітей: концепції технології, досвід / О. В. Биковська, В. М. Горобинко, Ж. В. Петрович та інші. – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2004. – 208 с.
2. Рютін В. В. Педагогічні умови соціалізації підлітків у дитячому оздоровчому літньому таборі / В. В. Рютін // Десята Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Сучасний соціокультурний простір 2013" // Режим доступу <http://intkonf.org/category/arhiv/konf1/>
3. Соціальна педагогіка. Підручник. / За редакцією професора Капської А. Й. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
4. Солова В. М. Соціалізація школяра у змісті діяльності дитячого закладу оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням / В. М. Солова // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 43-48
5. Соя М. Педагогіка дитячого оздоровчого табору: методичні рекомендації. – Івано-Франківськ, 1997. – 60 с.